

Velikonoce v řeckokatolické církvi

Hrivíková Eva, Klečková Lenka, Nováková Michala, Qubaiová Katreen. *Hospodářská a kulturní studia (HKS)*, 2013. http://www.hks.re/wiki/recko-katolicka_cirkev

Úvod, cíl práce a výzkumná otázka

Křesťanství je nejrozšířenějším náboženstvím na světě. Není pouze o víře samotné, ale také o způsobu života. V průběhu existence křesťanství jako takového dochází, podobně jako v jiných náboženstvích, k jeho postupnému vývoji. V rámci kterého se pak vymezují určité skupiny (církve), které se následně osamostatňují. Tímto případem je i církev řeckokatolická, jež má sice s římskokatolickou církví mnoho společného, je však silně ovlivněna i církvemi východními. Z toho pak pramení jisté odlišnosti, například v tradicích, liturgii a způsobu slavení svátků, konkrétně Velikonoc.

Následkem neshody mezi křesťany z dávné minulosti jsou dvojí Velikonoce v rámci jedné církve. Neshodli se na tom, jakým kalendářem se řídit, tedy zda slavit Velikonoce podle kalendáře juliánského či mladšího gregoriánského. Cílem naší práce bylo zjistit, zda tato dvojakost ovlivňuje život řeckokatolíků žijících u nás a pokud ano, jak se to projevuje.

Tato práce se zabývá otázkou, **Jak slaví Velikonoce řeckokatolíci žijící v České republice?** Pro náš výzkum jsme zvolily respondenty pocházející z České republiky i ze zahraničí, žijící už delší dobu na našem území. Díky informacím o řeckokatolické církvi, které jsme se dozvěděly od biskupa Hučka, jsme výběr respondentů zaměřily především na oblast Ukrajiny. K tomu nás přivedl fakt, že se počet věřících z této země v Čechách výrazně zvyšuje. Díky tomuto trendu pak v kostelích probíhají mše nejen v češtině ale i ve východoslovanských jazycích. Nejvíce řeckokatolických cizinců však pochází ze Slovenska, proto byl čas věnován i našim nejbližším sousedům. Na základě odpovědí, které jsme získaly při osobním setkání, jsme se mohly přiblížit tomu, jaký je průběh oslav tohoto významného křesťanského svátku a jejich postoj vůči dvojímu slavení Velikonoc v rámci řeckokatolické církve.

Literární rešerše

Tematice Velikonoc je věnována celá řada publikací, ale co se týče geografického hlediska, je toto spektrum užší.

Tradici křesťanské liturgie sepsal do díla *Liturgický rok, Historický vývoj a současná praxe* Adolf Adam, který se liturgikou zabývá už dlouhá léta. V jedné z částí popisuje původ křesťanských Velikonoc. Věnuje se také snaze o fixaci datování velikonočních oslav, o které se snaží všechny křesťanské církve už nejméně jedno století. Tento problém je ale spojen s nemožností dokonale vypočítat datum Kristova zmrtvýchvstání. S ohledem na dobu jednání o ustálení velikonočních oslav byl relativním úspěchem Dekret o katolických východních církvích, dle kterého se dohodly tyto církve na jedné neděli, aby došlo ke sjednocení křesťanů. Z této doby pramení zvyk řeckokatolíků slavit Velikonoce podle starého juliánského kalendáře.¹⁾

Historický vývoj oslav křesťanských Velikonoc včetně velikonočního okruhu zpracovává Ladislav

Pokorný podrobně v knize *Světlo svátosti a času*. Zvláště se věnuje tradicím Velkého týdne a jejich změnám v průběhu času. Zmiňuje ovšem také důležitost tohoto svátku ve smyslu vztahu mezi věřícím a Ježíšem Kristem. Podotýká, že doba kolem Velikonoc je časem speciálním, kdy se má člověk věnovat i sám sobě a zpytovat svědomí, aby po prožití Velké noci nedělal stejné chyby jako doposud. Věřící se má však s Kristem spojit i v lásce, protože ta má křesťanstvo naplňovat. A to určitě nejen během velikonočních svátků.²⁾

Křesťanským a lidovým tradicím, které byly během Velikonoc dodržovány na našem území, se věnuje ve své diplomové práci *Velikonoce, křížovátka tradic* Eva Benešová. Detailně popisuje Pašijový týden a následné slavnosti. Díky této práci je možné nahlédnout do minulosti a tu srovnat s tradicemi, které se během Velikonoc udržují v České republice v současnosti, a to jak mezi nevěřícími či věřícími.³⁾

V průběhu posledních let se na území České republiky stěhuje stále více občanů z východní Evropy. O Velikonocích a způsobech, jak je slaví Rusové a především Ukrajinci nejen na našem území, píše v záznamu pořadu Českého Rozhlasu *Pravoslavné Velikonoce* David Štáhlavský, který vedl rozhovor s děkanem Jaroslavem Šuvarským o tradicích a odlišnostech oproti Velikonocům katolickým. Zmiňuje tradiční Paschu - sváteční pokrm, jejíž tradice se udržuje napříč celou Ukrajinou.⁴⁾

Věřící menšiny však nežijí jen v Čechách. S ortodoxními Řeky, žijícími na území Velké Británie a slavícími svátky podle juliánského kalendáře, se v článku *An Easter celebration : Greeks mark special time in church year* zabývá autorka Pauline Finch-Durichen. Popisuje průběh oslav v řeckém stylu. Zajímavým detailem je zmínka právě o rozdílnosti v čase, kdy sama píše, že tito věřící neslaví Velikonoce v „normální den“, jako jiní katolíci či protestanté.⁵⁾

Metodologie

S ohledem na vybrané téma byla k orientaci v otázkách řeckokatolické církve, křesťanské liturgie a Velikonoc využita možnost studia literatury s následnou konzultací a vysvětlením problematických oblastí studentem teologie. Pro zodpovězení a přiblížení pár konkrétních střípků byla využita ochota pana Ladislava Hučka, biskupa Apoštolského exarchátu řeckokatolické církve v České republice, který s námi trpělivě diskutoval. Také nás informoval o nejnovějším dění napříč řeckokatolickou církví, objasnil nám trendy, které měl podloženy jednak čísly z Českého statistického úřadu a zároveň se dělil i o vlastní zkušenosti, protože i čísla je důležité umět správně vyložit.

Po získání kvantitativních dat byl jako další postup zvolen kvalitativní výzkum. Vzhledem k omezenému počtu respondentů bylo možné zrealizovat osobní setkání a informace získat pomocí semistandardizovaného rozhovoru. Tento nástroj se zdál pro komparaci, na které je výzkum založen, optimálním řešením. Po základním zorientování se v tématice byl vytvořen set otázek, který byl mírně specifikován jak pro české řeckokatolíky, tak pro řeckokatolíky ze zahraničí. Geografické hledisko bylo tedy hlavním a zároveň jediným kritériem, podle kterého byly dotazníky vytvořeny. Bylo však naší snahou vyhnout se genderové diskriminaci, na věkové rozpětí jsme se neohlížely. Rozhovor byl veden se dvěma Čechy a se třemi respondenty ze zahraničí. Části respondentů, pocházející z České republiky, byly kladeny otázky zaměřeny především na průběh velikonočních svátků, na jejich postoj vůči dvojímu slavení Velikonoc v rámci řeckokatolické církve a také na snahy zapojit do církevních oslav i nevěřící z jejich okolí. Způsob oslav Velikonoc řeckokatolíků, kteří nejsou původem z Čech, byl hlavním obsahem i druhého typu rozhovoru. Tady byl však největší zájem o to získat informace o toleranci českých občanů vůči jinému načasování oslav velikonočních svátků a jinak zažitým tradicím, které jsou s Velikonocí spjaté. V rámci témat měli dotazovaní mnoho prostoru pro další rozšíření otázky a doplnění zajímavých informací pro výzkum, byly však zodpovězeny všechny předem připravené dotazy, pro to aby je bylo možné objektivně posoudit, porovnat a dále využít. Časová

náročnost každého rozhovoru se lišila podle výřečnosti dotazovaného, následné zpracování bylo náročnější u respondentů ze zahraničí kvůli lehké jazykové bariéře, která i přes dobu, kterou na území České republiky strávili, logicky existuje.

Teoretická část

Pro jednodušší orientaci při čtení zpracovaného výzkumu jsou v teoretické části vysvětleny oblasti, o kterých se v rámci této práce píše. Jde především o přiblížení řeckokatolické církve, Velikonoc a také způsobu slavení Velikonoc na Ukrajině, odkud pocházejí dva naši zahraniční respondenti. Třetí respondent se v České republice hodně asimiloval, proto k jeho odpovědím není potřeba teoretického výkladu. Vzhledem k problematice nejednotného slavení Velikonoc mezi církvemi, je poslední část věnována vývoji kalendáře, podle kterého se tento svátek slaví.

Řeckokatolická církev

Řeckokatolická církev je společné označení pro východní katolické církve, které mají liturgii byzantského obřadu. Řeckokatolická církev uznává autoritu papeže a sdílí s římskokatolickou církví dogmatickou nauku. Liturgie je však slavena nikoli v latinském ritu, ale v ritu byzantském. Tato církev působí zejména ve střední a východní Evropě. ⁶⁾

První známky rozpadu církve na západní a východní se začaly projevovat v roce 1054 kdy došlo k Velkému schizmatu. Rozkol mezi Východem a Západem nabyl definitivní podoby, když ortodoxní církev přerušila veškeré spojení s římskokatolickou církví. Hlavní neshody mezi nimi byly tři: - nároky římského pápeže na nejvyšší autoritu ve veškerém křesťanstvu, - požadavek Říma, aby byl papež uznán za vůdce církve na celém světě, - změna textu vyznání víry, kterou provedl Řím. Východní křesťané jej považovali za neporušitelný.

Pokusy o obnovení jednoty církve byly 2. lyonský koncil v roce 1275 nebo florentský koncil v roce 1433. Až v roce 1596 došlo takzvanou brestlitevskou unií ke sjednocení části východní církve s římskokatolickou církví. Z této brestlitevské unie pak vzešla řeckokatolická církev. ⁷⁾

Velikonoční svátky

Velikonoce jsou nejvýznamnější křesťanský svátek, který je oslavou zmrtvýchvstání Ježíše Krista. K tomu podle křesťanské víry došlo třetího dne po jeho ukřižování. Tento svátek přichází po období půstu a jeho datum se váže k jarní rovnodennosti. Trvá sedm dní a křesťané jej nazývají Svatý týden. Po celé slavnostní období se vzpomíná na poslední dny Ježíšova života, smrt na kříži a vzkříšení. Ukřižování Ježíše se připomíná na Velký pátek. Po vážnosti půstu a Svatého týdne přichází Velikonoční neděle jako den oslav, kdy se konají slavnostní bohoslužby. Velikonoce jsou tzv. pohyblivé svátky – nejsou určeny pevným datem jako např. Vánoce, ale měsíčními fázemi. Výpočet data Velikonoc je postup, kterým lze pro daný rok datum Velikonoc zjistit. V různých církvích se metodika a výsledné datum může lišit. ⁸⁾

Pascha

Velikonoce na Ukrajině, označované jako Pascha, jsou nejdůležitějším svátkem pro všechny řeckokatolické věřící. Slovo „pascha“ k nám přichází z řeckého jazyka a znamená „příchod“ nebo „spása“. Paschu předchází sedmítýdenní půst. Velikonoce, neboli Pascha, se slaví později než ty v České republice. Je to proto, že se řídí juliánským kalendářem. Většina svátků proto připadá na jiné termíny, než u zbytku Evropy. Pascha připadá každý rok na jiný den, ale většinou je to v období 22. března až 25. dubna.

Pascha je také speciální velikonoční pochoutka - tvarohová pascha - vytvořena z tvarohu smíchaného s různými pochutinami a má tvar zvláštní pyramidy. Často bývá ozdobena písmeny CH V (v azbuce XB), což je zkratka velikonočního pozdravu Christos voskrese! (Kristus vstal z mrtvých!) ⁹⁾

Dvojí kalendář

Juliánský kalendář je kalendář, který v roce 46 př. n. l. zavedl Julius Caesar. Tento kalendář byl reformou starořímského kalendáře. V 16. století jej začal nahrazovat gregoriánský kalendář. Juliánský kalendář používá jako základ délku roku 365,25 dne, a proto dochází každé čtyři roky k vyrovnávání. Tři roky mají 365 dnů, čtvrtý - přestupný rok - má 366 dnů. Protože ale rok netrvá přesně 365,25 dne ale pouze 365,2422 dne, je používaný juliánský rok o více než 11 minut delší oproti skutečnosti. Z tohoto důvodu došlo během staletí k posunům, a proto byla provedena papežem Řehořem XIII. v roce 1582 kalendářová reforma, která měla zajistit, aby začátek jara připadal stále na stejný den (21. března). V současnosti je světově nejpoužívanějším kalendářem gregoriánský kalendář. Přestože pravoslavné země nakonec gregoriánský kalendář přijaly, svátky církevního roku počítají stále podle kalendáře juliánského. ¹⁰⁾

Praktická část

Snahou této práce je přiblížit způsob a také proces oslav řeckokatolických velikonočních svátků na našem území, které se poměrně liší od římskokatolických Velikonoc, nejen díky rozdílným zvykům, ale především kvůli rozdílnému kalendáři, podle kterého se věřící řídí. K nabytí nových informací a rozšíření našich znalostí nám pomohl kontakt na biskupa Hučka a další ochotní respondenti, kteří měli snahu popsat oslavy Velikonoc a zároveň byli potěšeni našim zájmem.

Velikonoční svátky očima českých řeckokatolíků

Názor na zavedení státního svátku na Velký pátek se mezi respondenty nelišil. Čeští řeckokatolíci by měli v tento den rádi volno. Co se však lišilo byl důvod, proč by za to byli rádi. Hlavním důvodem je pro praktikujícího věřícího pochopitelně účast na páteční bohoslužbě, která je jednou z největších událostí liturgického roku. Dalším, a to neméně podstatným důvodem, je snaha o balancování života – duchovního i laického. Je to velmi osobní věc. Jestli se tomu věřící věnuje, záleží výhradně na něm, ale dle tradice je takto významný svátek vhodnou příležitostí. Posledním bodem, který v souvislosti s Velkým pátkem zmínili, bylo dodržování půstu, který k velikonočním oslavám patří. Tím, že musí věřící v tento den do práce, nemůžou jednat tak, jak jim srdce velí.

K otázce, zda dostávají praktikující věřící na Velký pátek a další dny Velikonoc volno, se nám dostalo dvou odlišných názorů. Ke konsensu došli oba respondenti jen v té míře, že záleží na zaměstnavateli, pak se jejich názory rozešly. Jeden z nich má velmi dobrou zkušenost se svým nadřízeným a v tento sváteční den může z práce odejít dříve dle vlastního uvážení. Má možnost si vzít i na celý den

dovolenou, pracuje totiž na pozici, kde je to možné. Dočkává se vstřícné odezvy od nadřízeného i přesto, že je nadřízený sám nevěřící. Podotýká však jeden důležitý fakt. Dnešní česká, potažmo středoevropská společnost, nebere ohledy na postní období před samotným svátkem a práce je vždy habaděj. Je pak těžké skloubit práci se všemi církevními povinnostmi. Na druhé straně se nám dostalo odpovědi, kdy má respondent každoročně problém dostat volno, protože pracuje ve vícesměnném provozu. V případě, že jeho nadřízený za něj nesežene náhradu, bohoslužeb se jednoduše účastnit nemůže. Často se stává, že je nadřízený spíše neochotný někoho sehnat, než že by opravdu nikdo nemohl. Ovšem v případě, že se člověk nemůže zúčastnit bohoslužby z pracovních důvodů, není to hřích, pouze mu to osobně může být nepříjemné. Také záleží na místě bydliště věřícího, protože ve větších městech se páteční mše slouží víckrát denně, má pak každý větší možnost.

Vzhledem k tomu, že jsou Velikonoce největším křesťanským svátkem, byla respondentům položena otázka, zda během tohoto období chodí do kostela více lidí, či je počet účastníků bohoslužeb konstantní. Dostalo se nám odpovědi, že během velikonočních svátků bývají kostely plné a není tomu jinak ani u těch řeckokatolických. Katolíci označují tyto ojediněle příchozí jako tak zvané „jednoročáky“ – ti chodí na bohoslužbu pouze během Vánoc a Velikonoc – a další speciální skupinou jsou tak zvaní „trojkolečkáři“ – ti se v kostele účastní jen křtu, svatby a pohřbu. Během svátků chodí do kostela lidé, kteří jsou buď na cestě k Bohu, nebo ti, kterým nestačí konzumní způsob oslav velikonočních svátků. V období Vánoc se objevuje podobný trend. Řeckokatolíci jako takoví nejsou k těmto „svátečně“ příchozím nijak otažiti. Přejí všem, aby si našli svou cestu k Bohu. I mezi nimi se najdou nějakí fundamentalisté, kteří se však většinou na nikoho nedívají skrz prsty, jen si třeba pro sebe říkají: „Co tady dělá, když jindy do kostela nejde?“. K tomuto postoji někteří z nich inklinují místo toho, aby se z nově příchozích radovali. Ovšem i taková skutečnost se mění v závislosti na obci, ve které ke slavnostním bohoslužbám dochází. Logicky se lidé na vesnici více znají, a proto je pro ně mnohem jednodušší zaregistrovat, kdo a jak pravidelně do kostela chodí.

Na téma o zapojení nevěřících do církevních oslav Velikonoc bylo pro respondenty těžké odpovědět. Ani jeden z nich se necítí jako silný evangelizátor, oba jsou jako věřící spíše introverti. Sami nikoho k účasti na bohoslužbách nepřemlouvají, ale jsou otevřeni možnosti, že by někdo se zájmem přišel a chtěl by po jejich boku do řeckokatolických velikonočních oslav proniknout. Jeden z respondentů vyslovil názor, že mu určitá evangelizace ze strany věřících nevadí, protože tak to chce sama církev. Je to svým způsobem cesta, jak ponouknout lidi, kteří jsou právě na půl cesty, aby pustili do svých životů Boha a církev mnohem více.

Jak probíhají velikonoční svátky mezi řeckokatolíky? Celkově se způsob oslav liší člověk od člověka, rodina od rodiny. Co však všechny věřící spojuje, je pokojná účast na páteční a pak především na nedělní bohoslužbě. Tyto bohoslužby trvají o mnoho déle než ty „nesváteční“. Zajímavým poznatkem bylo, že většina věřících chodí o svátcích do kostelů, ke kterým mají silný vztah a nakonec to nemusí být striktně jen řeckokatolické. I přes odlišnou liturgii jde přece všem praktikujícím, a v tento čas i těm, kteří navštěvují kostely sporadicky, věřícím o to stejné – oslavu vzkříšení Ježíše Krista.

Dvojitá oslava Velikonoc, způsobená dvojitým uznáváním kalendáře, je podle respondentů smutný fakt, ale není to zase tak zásadní problém. Pokud věří všechny skupiny řeckokatolíků v to samé, mají stejné hodnoty, tak je prakticky jedno, kdy co slaví. Mezi skupinami jiné zásadní neshody neexistují. Nemilé je to také pro to, že je řeckokatolíků na našem území poměrně málo a nebylo by na škodu, kdyby fungovali jednotně. Jako větší problém považují na příklad neshody s protestantskými církvemi. Oba čeští respondenti slaví Velikonoce jednou v roce a to podle našeho kalendáře.

Velikonoční svátky očima řeckokatolíků ze zahraničí žijících v České republice

Naši zahraniční respondenti z Ukrajiny se shodli v tom, že zavedení státního svátku v pátek nepotřebují. Dle nich je to sice silně osobní věc, ale záleží na každém, jak moc ji chce dodržovat a pokud opravdu chce a záleží mu na tom, jedná se pouze o jeden den a to si dle nich dokáže každý snad zařídit. Velikonoční pondělí nemají, Pascha je nejhlavnější ze soboty na neděli. V pátek se nic velkého neděje. Ale ne vždy jim to prý vyjde právě na víkend. Třetí respondent je Slovák s maďarskými kořeny, který žije na našem území více než třicet let. Po tak dlouhé době, kterou v České republice strávil, se cítí hodně asimilován. Na Velký Pátek by však státní svátek uvítal a mrzí ho, že letos v létě neprošel tento den v reformě zákona.

Od ukrajinských zahraničních respondentů jsme se dočkali kladné odpovědi na vstřícnost zaměstnavatele při požadavcích na volno. Oba se zatím setkali vždy se vstřícným chováním. Náš slovenský respondent zmiňuje, podobně jako ti čeští, problém v nalezení náhrady v případě, že chce odejít z práce dřív. Vše však dle jeho názoru záleží na domluvě. Vyzdvihuje možnosti hlavního města, kde na Velký Pátek probíhají bohoslužby vícekrát a na mnoha místech.

Na otázku slavení Velikonoc či Paschy a zapojení se do příprav a oslav českých katolických svátků (podle gregoriánského kalendáře) se nám dostaly již neshodné odpovědi. První z respondentů uvedl, že se jeho rodina do příprav klasických českých Velikonoc vůbec nezapojuje. Jdou na pravidelnou „krátkou“ bohoslužbu, bez jakéhokoli dopadu českých Velikonoc na liturgii. Slaví Paschu, v kruhu rodinném, s připomenutím tradic ze své země. Sejde se rodina, obarví vejce v červené cibuli, pečou paschu, v kostele se svěťí svěcenou vodou a následně doma každý okusí část jídla. Mezi sebou hrají tradiční „mláčení vajíček“. Den tráví poklidně spolu, s připomínkou ožití Ježíše Krista. Druhá respondentka uvedla, že oslavují jak Velikonoce, tak Paschu. Zapojují se do příprav Velikonoc, barví vajíčka, pečou klasického beránka, jdou do kostela a slaví řeckokatolickou liturgii a dodržují české tradice. Následně slaví Paschu, v rodinném kruhu, upečou si paschu, obarví vajíčka - ale netrvají na původním cibulovém vývaru. Do kostela v době Paschy nechodí, poněvadž řeckokatolický kostel mají od bydliště daleko. Je pro ně důležité, že se sejdou jako rodina, vzpomenou si na bližní, opět ťukají vajíčka. Třetí respondent přiznal, že Velikonoce slaví dle českých tradic, neb má českou rodinu. On sám je v domácnosti řeckokatolíkem, proto se přizpůsobuje většině. Přiznává však, že rád vzpomíná na dětství, kdy Velikonoce trávil na maďarském venkově u dědečka. Všechny naše respondenty spojuje tradice „mláčení vajíček“.

Na dotaz na reakce okolí na slavení Paschy oba respondenti, kteří ji slaví, odpověděli neutrálně, že si žádné reakce nevšimli, vzhledem k tomu, že slaví pouze v kruhu rodinném. Ani se své okolí nesnaží nikterak zapojovat. Je to pro ně intimní záležitost, týkající se jejich rodiny a víry. Třetí respondent chodí v období Paschy do kostela, ale v rodině tyto „druhé Velikonoce“, jak Paschu sám nazývá, nijak neslaví. Je pro něj důležitější samotný vztah s Bohem, než přesně datum oslav Velikonoc.

Co se týče návratu do své země v období Paschy, dostali jsme opět rozdílné odpovědi. První respondent uvedl, že se do své země nevracejí. Jejich domov je nyní zde a zde také probíhají veškeré oslavy. Respondentka číslo dvě uvedla, že si dovolenou na Paschu neberou a nejezdí cíleně do své země, ale že pokud jim to tak vyjde, svou zemi navštíví a Paschu oslaví tradičně tam. Slovenský respondent při odpovědi na tuto otázku váhal nad svým původem. Nebyl si jist, zda by se měl vracet na východ Slovenska nebo do Maďarska. S úsměvem však dodal, že rodinu má teď v Čechách a Boha v duši, proto není třeba někam cestovat.

První z respondentů uvedl, že oslavují Paschu dle tradic tak, jak jsou zvyklí. Druhá respondentka uvedla, že slaví obojí. Oba se ale shodli v názoru, že nezáleží na tom KDY oslavy Ježíš Krista proběhnou, ale ŽE proběhnou. To je dle nich ten nejdůležitější fakt. Zda to je v kruhu rodinném nebo se zapojí celá vesnice či zda se liturgie slaví římskokatolická nebo řeckokatolická, na tom už toliko nesejde. K tomuto názoru se přidává i třetí respondent. Podotýká ještě jednu zajímavost, kdy je pro něj důležité, aby oslavy byly upřímným vyjádřením, nikoliv afektovaným projevem jen tak na oko.

Nejlépe se proto slaví v kruhu rodinném.

Shrnutí a závěr

Řeckokatolická církev patří mezi východní katolické církve, jejichž liturgie patří do byzantského obřadu. Působení této církve můžeme lokalizovat zejména ve střední a východní Evropě.

Velikonoce patří mezi nejvýznamnější křesťanské svátky. Křesťané oslavují zmrtvýchvstání Ježíše Krista a hlavní oslavy trvají sedm dní. Tento týden se nazývá Svatý týden. Během celého slavnostního období se vzpomíná na poslední dny Ježíšova života, smrt na kříži a následné vzkříšení.

Pascha je označení pro Velikonoce na Ukrajině, slaví se později než v České republice a ve většině evropských zemí. Pascha je také název tradiční velikonoční pochoutky. Důvodem, proč se Velikonoce slaví v odlišných datech, je existence dvou kalendářů - gregoriánského a juliánského. Řeckokatolíci a jiné východní církve slaví Velikonoce podle juliánského kalendáře.

K našemu hlavnímu výzkumu, který byl zaměřen na to, jakým způsobem slaví Velikonoce řeckokatolíci žijící v České republice, jsme měly jako pomocnou ruku respondenty z České republiky, Ukrajiny a Slovenska.

Od českých řeckokatolíků jsme se dozvěděly, že by rádi měli volno během Velkého pátku a to z několika důvodů, např. účast na páteční bohoslužbě, dodržování půstu a snaha balancovat svůj duchovní a laický život. Dozvěděly jsme se také, že by rádi dostávali o Velikonocích volno, to ale záleží na zaměstnavateli.

Z hlediska toho, jestli o Velikonocích chodí do kostela více lidí než jindy, jsme se dozvěděly, že ano a označují tyto ojedinělé příchody jako „jednoročáky“. To jsou lidé, kteří se účastní bohoslužby jenom na Vánoce a Velikonoce. Existují také „trojkolečkáři“, lidé, kteří se účastní jen křtu, svatby a pohřbu. Tyto výjimky jsou jednoduše zaregistrovány hlavně v kostelích na vesnicích, kde každý každého zná a je známo, kdo chodí do kostela pravidelně a kdo ne. Respondentům nevadí, jestli se bohoslužby účastní nevěřící, ale sami nikoho k účasti na bohoslužbách nepřemlouvají. Oslavy Velikonoce mezi českými řeckokatolíky se svým způsobem liší člověk od člověka, rodina od rodiny. Všechny ale spojuje nedělní bohoslužba.

O dvojích oslavách Velikonoc z důvodů rozdílných kalendářů respondenti říkají, že je to smutné, ale nemyslí si, že je to velký problém. Oba čeští respondenti slaví Velikonoce jednou za rok a to podle našeho kalendáře. Podobně je na tom i respondent ze Slovenska, který se v České republice po mnoha prožitých letech skutečně zabydlel.

Řeckokatolíci ze zahraničí, a to přesněji z Ukrajiny, žijící v České republice, se shodli na tom, že zavedení státního svátku v pátek nepotřebují. Podle nich záleží na každém, jak moc je věřící a jak moc se tomu chce věnovat. Kdo to opravdu chce, tak si volno na Velký pátek může zařídit. Náš slovenský respondent se přiklání k názoru těch českých, o státní svátek v tento den zájem má.

Ukrajínští respondenti neslaví Velikonoční pondělí, ale hlavní je pro ně Pascha - ta je obvykle ze soboty na neděli. Reakce zaměstnavatele na získání volna o Velikonocích jsou prý vstřícné a doposud se nesetkali s jiným chováním.

První zahraniční respondent a jeho rodina se nezapojuje do příprav na oslavy českých Velikonoc, jenom se účastní bohoslužby. Paschu slaví v rodinném kruhu podle tradic rodné země, např. si

připraví pochoutku paschu. Druhý respondent slaví Velikonoce jak české, tak i Paschu. V době Paschy se do kostela ale nedostane, důvodem je vzdálenost bydliště od kostela, a tak to raději slaví v rodinném kruhu. Oslavy Paschy tady v České republice nebo v rodné zemi jsou pro respondenty odlišné, jeden z nich uvádí, že se do své země nevracejí, protože jejich domov je teď tady a slaví to dle tradice. Druhá respondentka si na Paschu dovolenou nebere, ale když jí to vyjde, tak jede do své země a slaví Paschu tam. Slaví oboje Velikonoce - české i Paschu. Podle respondentů nezáleží kdy a kde oslavy probíhají, hlavní je, že proběhnou. Stejného názoru je i náš slovenský respondent, během Velikonoc nikam necestuje. Jen chce vždy Velikonoce oslavit upřímně.

I v rámci jedné církve se mohou oslavy velikonočních svátků lišit velmi výrazně, což nám dokázali respondenti ve výzkumu. Rozdílnost je dána především odlišným původem, kdy jsou čeští řeckokatolíci silně ovlivněni římskými katolíky, kteří jsou na našem území ve většině. A respondenti z Ukrajiny jsou ve svém životě a zvycích ovlivněni pravoslavnou církví, ke které mají vzhledem k poloze jejich rodiště mnohem blíže. Slovenský respondent to má s původem složitější, možná proto si přivykl slavít Velikonoce podle české tradice řeckokatolíků, přizpůsobil se tedy místu bydliště.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

Adam, Adolf. *Liturgický rok: historický vývoj a současná praxe*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 1998, 325 s. Teologie (Vyšehrad). ISBN 80-702-1269-1

Keene, M. *Světová náboženství*. Praha: Euromedia Group, k. s. - Knižní klub, 2008

Kokaisl, P. *Geografie náboženství*, Praha, 2009

O'Callaghan S. *Malé kompendium světových náboženství*. Praha: Euromedia Group, k. s. - Knižní klub, 2012

Pokorný, Ladislav. *Světlo svátosti a času*. Druhé upravené vydání. Praha: ZVON, české katolické nakladatelství, 1990

Velikonoce, křížovátka tradic: diplomová práce / Eva Benešová; vedoucí práce: Prof. Th.Dr. Milan Balabán . - Praha, 2009.

Internetové zdroje

Finch-Durichen, P. *An Easter Celebration : Greeks Mark Special Time in Church Year*. Kitchener, Ont.: , Apr 30, 1994 ProQuest Central. [cit. 2013-06-18] Dostupné z: <http://search.proquest.com.ezproxy.vse.cz/docview/275323218?accountid=17203>

Pravoslavné Velikonoce. Český rozhlas [online]. 2009 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/575607

Řeckokatolická církev [online]. Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2013 [citováno 2. 05. 2013]. Dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Řeckokatolická_církev

Velikonoce v Rusku a na Ukrajině – PASCHA [online]. Blog.ZaRohem.cz, c2008 [citováno 2.5.2013]

dostupný z WWW: <http://blog.zarohem.cz/clanek.asp?cislo=700>

Počet shlédnutí: 264

1)

Adam, Adolf. *Liturgický rok: historický vývoj a současná praxe*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 1998, 325 s. Teologie (Vyšehrad). ISBN 80-702-1269-1, str. 62 - 66

2)

Pokorný, Ladislav. *Světlo svátosti a času*. Druhé upravené vydání. Praha: ZVON, české katolické nakladatelství, 1990, str. 97 - 108

3)

Velikonoce, křižovatka tradic: diplomová práce / Eva Benešová; vedoucí práce: Prof. Th.Dr. Milan Balabán . - Praha, 2009. - 93 s.

4)

Pravoslavné Velikonoce. Český rozhlas [online]. 2009 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/575607

5)

Finch-Durichen, P. *An Easter Celebration : Greeks Mark Special Time in Church Year*. Kitchener, Ont.: , Apr 30, 1994 ProQuest Central. [cit. 2013-06-18] Dostupné z: <http://search.proquest.com.ezproxy.vse.cz/docview/275323218?accountid=17203>

6)

Řeckokatolická církev [online]. Wikipedie: Otevřená encyklopedie, c2013 [citováno 2. 05. 2013]. Dostupný z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Řeckokatolická_církev

7)

Keene, M. *Světová náboženství*. Praha: Euromedia Group, k. s. - Knižní klub, 2008, s.96

8)

O'Callaghan S. *Malé kompendium světových náboženství*. Praha: Euromedia Group, k. s. - Knižní klub, 2012, s.34

9)

Velikonoce v Rusku a na Ukrajině – PASCHA [online]. Blog.ZaRohem.cz, c2008 [citováno 2.5.2013] dostupný z WWW: <http://blog.zarohem.cz/clanek.asp?cislo=700>

10)

Kokaisl, P. *Geografie náboženství*, Praha, 2009, s. 157.

From:

<https://www.hks.re/wiki/> - **Hospodářská a kulturní studia (HKS)**

Permanent link:

https://www.hks.re/wiki/recko-katolicka_cirkev

Last update: **29/05/2024 19:39**

